

Salvele: Yüce Resûl'e Salât ve Selâm

16 Temmuz 2013

Hadisler

Hakem'in iştirip bize naklettiğine göre, Abdurrahman b. Ebû Leylâ şöyle demiştir: "Kâ'b b. Ucre, benimle karşılaşınca, 'Sana bir hediye vereyim mi?' dedi (ve şöyle devam etti): 'Bir gün Peygamber (sav) yanımıza geldi. Biz, 'Ey Allah'ın Resûlü! Sana nasıl selâm vereceğimizi öğrendik. Peki, sana nasıl salavât getireceğiz?' dedik. Allah Resûlü de şöyle buyurdu: 'Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed ailesine, tıpkı İbrâhim ailesine rahmet eylediğin gibi rahmet et. Şüphesiz sen, övgüye en lâyık ve şanı en yüce olansın. Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed ailesine, tıpkı İbrâhim ailesine bereket ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle! Şüphesiz sen övgüye en lâyık ve şanı en yüce olansın.' deyin." (B6357 Buhârî, Deavât, 32; M908 Müslim, Salât, 66)

Abdullah b. Mes'ûd'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Kıyamet günü insanların bana en yakını, bana en çok salavât getirendir." (T484 Tirmizî, vitr, 21)

Ali b. Ebû Tâlib'in naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Cimri, yanında anıldığım hâlde bana salavât getirmeyen kimsedir." (T3546 Tirmizî, Deavât, 100)

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Evlerinizi kabirlere çevirmeyin. Benim kabrimi de bayram yeri hâline getirmeyin. Bana salavât getirin. Çünkü nerede olursanız olun, salavâtınız bana ulaşır." (D2042 Ebû Dâvûd, Menâsik, 96, 97)

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Bana bir kez salavât getirene Allah on kez salavât getirir (rahmet eyler)." (M912 Müslim, Salât, 70)

Açıklama

Bir gün Resûlullah (sav) ashâbı ile birlikte Mescid-i Nebevî'de otururken içeri bir adam girdi. Hadislerde adı belirtilmeyen bu zât yalnız başına namaz kıldıktan sonra "Allahümmağfir lî verhamnî (Allah'ım, beni bağışla ve bana merhamet eyle!)" diye dua etmeye başladı.¹ Bunun üzerine Allah Resûlü, "Bu adam acele etti." buyurdu. Sonra adamı yanına çağırdı. Ona veya yanında oturan ashâbına şöyle buyurdu: "Biriniz dua edeceği zaman önce Yüce Rabbine hamd ve senâ etmekle başlasın, sonra Peygamber'e salât getirsin. Daha sonra da dilediği şekilde dua etsin."² Bu tavsiyelerden sonra, dua âdâbına uyarak Allah'a şükredip O'nu yücelten, Hz. Peygamber'e salavât getiren başka bir sahâbîyi gördü. Onun bu hâlini takdir ederek, "Dua et kabul edilir, iste verilir." buyurdu.³ Çünkü her işin olduğu gibi duanın da bir âdâbı ve usulü vardı. Kişi, evvela kendisinden bir şey isteyeceği ve yardımını niyaz edeceği Allah'a saygısını sunmalı,

O'na lâıyk olduğu şekilde hamd ü senâ etmeli, O'nun huzurunda kendisine şefaatt edecek olan Hz. Peygamber'e salât ü selâm getirmeliydi.

Bu iki hadiste, dua esnasında Allah'a hamdetmenin ve Resûlü'ne salavât getirmenin altı çizilmektedir. Dua, rahmet ve mağfıret anlamına gelen "salât" ile esenlik ve barış anlamındaki "selâm" kelimelerinden oluşan "salât ü selâm", "salavât getirme" yahut kısaca "salvele" tabiriyle ifade edilir. Değişik lafız ve mânâlarla gelen salavât çeşitleri içerisinde, kültürümüzde en yaygın olanları "aleyhi's-selâm" "aleyhi's-salâtü ve's-selâm" veya "sallallâhu aleyhi ve sellem" cümleleridir. Peygamber Efendimize bu tür ifadelerle salavât getirmek, ona olan bağlılığı teyit etme, ona karşı en derin sevgi ve hürmeti arz etme anlamına gelir.

Kur'ân-ı Kerîm'de Yüce Allah'ın müminlere salavâtından bahsedilmektedir.⁴ Aynı şekilde Resûlullah'ın salavâtından da söz edilmekte⁵ ve ondan müminlere salât getirmesi istenmektedir.⁶ Bir başka âyette ise "Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât getirin ve tam bir teslimiyetle selâm verin."⁷ buyrulmaktadır.

Geleneksel yoruma göre, salavât Allah'tan rahmet, meleklerden istiğfar ve müminlerden dua demektir. Biraz daha açacak olursak, Allah'ın Peygamberine salât getirmesi, onu övme, tebrik etme, arındırma, destekleme, rahmet ve mağfıret etme; meleklerin salât getirmesi, dua ve istiğfar dileme; müminlerin salavât getirmeleri ise dua etme, sevmeye, tebrik etme, onun için rahmet, bereket ve merhamet dileme anlamlarına gelmektedir.⁸

Kur'an âyetlerinde açıkça belirtildiği gibi, Hz. Peygamber, ümmetine çok düşkün, son derece şefkatli ve merhametlidir.⁹ Onun duası, müminler için sükûnet ve huzur kaynağıdır.¹⁰ Zira insanların hidayet bulması için kendini harap edecek kadar çalışıp çabalayan Allah Resûlü¹¹ müminlere kendi canlarından daha yakındır.¹²

Rahmet Elçisi, hayatı boyunca aile bireyleri olarak gördüğü müminleri korumak için çaba göstermiş, tehlikelere karşı kol kanat germiş, hatta olabilecek bazı fitnelere de işaret etmiştir.¹³ Gece ateş yakan kimsenin ateşe üşüşen böceklerle kelekleri kurtarmaya çalıştığı gibi, cehenneme gitmemeleri için âdeta kuşaklarından tutup ümmetini engellemeye çalışmış,¹⁴ onlar için rahmet, huzur ve bereket kaynağı olan duasını esirgememiştir.¹⁵ Hesabın verileceği, o zorlu mahşer gününde de Yüce Mevlâ'nın huzurunda secdeye kapanıp yalvaracağını, kendisine ne istediği sorulunca da, "Yâ Rabbi, ümmetim, ümmetim!" diyerek inananların affını dileyceğini belirtmiştir.¹⁶

Kendisini zaman, mekân, renk ve kültür farkı gözetmeksizin iman eden her müminin dünya ve âhiretteki en yakını olarak tanıtmış,¹⁷ gerçek velisinin ancak Allah ve salih müminler olduğunu¹⁸ ifade etmiştir. Resûl-i Kibriyâ bu şekilde bütün müminlerle irsî akrabalığın ötesinde, tarifi zihinleri zorlayan bambaşka bir yakınlık; rahmet, bereket ve iman yakınlığı kurmuştur. Kutlu Nebi'ye inananların da onun velâyet ve yakınlığını kabul etmeleri, sevgi ve saygı göstermeleri mümin olmanın bir gereği olmuştur.¹⁹ Hz. Peygamber'in Müslümanlar için güzel

bir örnek, onların önünde aydınlatıcı bir kandil olduğunu haber veren Allah Teâlâ²⁰ müminlerden ona salât ü selâm getirmelerini istemiştir.²¹

Hayatlarını Hz. Peygamber'in öğretileri ile şekillendiren, ona bağlılıklarını, saygı ve hürmetlerini her vesileyle gösteren sahâbîler, bunun ötesini de talep etmişlerdi. Sevgilerini, saygılarını sürekli ifade edebilecekleri, gönüllerinde yakınlık hissi uyandıracak ve her an Allah Resûlü ile duygusal bir iletişim kurmalarına imkân sağlayacak bir vasıta arıyorlardı. Birçok konuda danıştıkları, görüş aldıkları Hz. Resûl'e bunun nasıl olacağını da sormuşlardı.

Nitekim Ebû Mes'ûd el-Ensârî adıyla bilinen Ukbe b. Amr anlatıyor: "Bir gün Sa'd b. Ubâde'nin meclisinde otururken, Allah Resûlü yanımıza geldi. Beşîr b. Sa'd ona, 'Allah Teâlâ sana salât ü selâm getirmemizi emir buyurdu. Peki, sana nasıl salavât getireceğiz ey Allah'ın Resûlü?' diye sordu. Resûlullah bir süre sustu. Öyle ki bizler, 'Keşke Beşîr bu soruyu sormasaydı!' diye düşündük. Bir müddet sonra Resûlullah (sav), 'Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ salleyte alâ âli İbrâhîm. Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ bârekte alâ âli İbrâhîm. İnneke hamîdün mecîd. (Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed ailesine, tıpkı İbrâhîm ailesine rahmet eylediğin gibi rahmet et. Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed ailesine, tıpkı İbrâhîm ailesine bereket ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle! Şüphesiz sen övgüye en lâıyk ve şanı en yüce olansın.) deyin. Selâm da, bildiğiniz gibidir.' buyurdu."²²

Hakkında hac esnasında başını tıraş ettirmek zorunda kaldığından dolayı fidye âyeti inen Kâ'b b. Ucre de²³ Allah Resûlü'nden öğrendiği salât ü selâm getirme şeklini bir hediye olarak tanımlamış ve bu güzel hediyeyi benzer lafızlarla arkadaşlarına aktarmıştır.²⁴ Bunun yanında Peygamber Efendimizin "Allah'ım, İbrâhîm ailesine rahmet ettiğin gibi, Muhammed'e, onun eşlerine ve neslinden gelenlere de rahmet et. Ve İbrâhîm ailesini mübarek kıldığın gibi Muhammed'i, onun eşlerini ve neslinden gelenleri de mübarek kıl. Şüphesiz sen, övgüye en lâıyk ve şanı en yüce olansın." şeklinde salât ü selâm getirilmesini tavsiye ettiği de rivayet edilmiştir.²⁵

Hz. Peygamber, ashâbına salavât getirme şekillerini öğrettiği gibi nerelerde ve nasıl salavât getireceklerini de öğretmiştir. Özellikle ibadetlerin en faziletlisi olan namazın²⁶ sonunda tahiyyâtın ardından salât ü selâm getirilmesini istemiştir. Allah Resûlü, "Müezzini duyduğunuz zaman onun söylediklerini siz de söyleyin. Sonra bana salavât getirin. Çünkü kim bana bir kere salavât getirirse Allah ona on defa salavât getirir (merhamet eder). Sonra benim için Allah'tan 'vesile' isteyin. Çünkü vesile cennette öyle bir derecedir ki Allah'ın kulları arasından sadece bir kimseye nasip olur. Umarım ki o ben olurum. Benim için vesile dileyen kimseye şefaati vacip olur."²⁷ buyurmuştur. Yine mescide girerken ve çıkarken salavât getirerek, "Rabbim günahlarımı bağışla, bana rahmet kapılarını aç."²⁸ diye dua etmiş, böylece ümmetine örnek olmuştur. Hz. Peygamber cuma günlerinden söz ederken, "...O günde bana çok salavât getirin, çünkü sizin salavâtınız bana arz olunur."²⁹ buyurmuştur.

Peygamber Efendimizin tavsiyelerine uyan sahâbenin birçok münasebette ona salavât getirdikleri bilinmektedir. Abdullah b. Ömer Resûlullah'ın (sav) kabri başında durmuş, salavât getirmiş, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'e de dua etmişti.³⁰ Hz. Ömer Safâ ve Merve arasında sa'y yapılırken salavât getirilmesini istemişti.³¹ Hz. Ali hutbeye Allah'a hamd ü senâ ve Resûlullah'a salavât ile başlar,³² Ebû Hüreyre de cenaze namazında salât ü selâm getirirdi.³³

Salât ü selâm getiren kişi Hz. Peygamber'i andığı gibi Allah'ı da hatırlar, kendilerine böyle yüce bir Peygamber gönderdiği için O'na şükreder. Bu şekilde Allah'ın emrini yerine getirerek Allah ve Resûlü ile iletişim hâlinde olur. Onları hatırlamanın mutluluğunu yaşar. Resûlullah (sav), "Bana salât ve selâm getirin. Çünkü bu sizin için bir arınmadır."³⁴ buyururken de salât ü selâmın bir arınma vesilesi olduğuna işaret etmişti. Bu şekilde zekâtı verilen malın temizlenip arındığı gibi Allah'ı ve Resûlü'nü anan, zikreden kişinin de günahlardan temizlenme imkânı bulacağını belirtiyordu.

Hz. Peygamber'e salavât getirmek, bir bakıma ona şükran borcumuzu yerine getirmek anlamına da gelir. Çünkü o, insanların hidayete erişmeleri için büyük çaba sarf etmiş ve sahâbeden itibaren tüm müminler ondan öğrendikleriyle bu bahtiyarlığa erişmiştir. Bu yüzdendir ki müminler, salavât getirirken Kutlu Nebî'nin ümmeti olduğunun farkında olurlar. Ona bağlı olmaktan, ona bağlılıklarını ve şükranlarını sunmaktan büyük haz ve mutluluk duyarlar.

Salavât getirmek, Allah Resûlü'ne duyulan sevginin ilânı, ona ve sünnetine bağlılığın bir göstergesidir. Sözlü ifadeler destek olma, bağlılığı anlatma veya sevgiyi ifade etmenin en önemli araçlarından. Ancak Resûlullah'a bağlanma, ona destek olma sadece sözlü ifadelere indirgenemez. Hz. Peygamber'in insanlara getirdiği mesaj gönüllere hitap ettiği gibi hayata, hayatın pratiğine de yönelikti. Onunla birlikte yaşayanlar filleri ve uygulamaları ile bunu yeterli bir şekilde yaptıktan sonra nasıl salavât getireceklerini sormuşlardı. Dolayısıyla salât ve selâmı sadece lafızlara hasretmek, bu şekilde uygulamak Hz. Peygamber'in ona yüklediği mânâyı ifade etmeye yetmez. Dil ile Allah Resûlü'ne salavât okumanın yanı sıra onun getirdiği vahyi desteklemek ve hayat boyunca yaşanır kılmak gerekir.

"Kıyamet günü insanların bana en yakını, bana en çok salavât getirendir."³⁵ hadisinden de ümmetin kendisi ile kurduğu sıkı bağ anlaşılmalıdır. Şüphesiz onun sünnetini en çok rehber edinenler, önderliğine en iyi şekilde teslim olanlar, hayatları boyunca onun öğretilerine destek olan ve insanlara anlatmaya çalışan kişiler, ona en çok salavât getiren yani aradaki iman ve gönül bağı en samimi şekilde kuranlardır. Nitekim Peygamber Efendimizin kıyamet günü için Allah ve Resûlü'nün sevgisini hazırladığını söyleyen bir sahâbiye, "Kişi sevdiğiyle beraberdir."³⁶ buyurması, ayrıca inananlara cennete girmenin öncelikli yolunun Allah'a iman olduğunu³⁷ hatırlatması da bu yorumu desteklemektedir. Dolayısıyla sözlü ifadesine önem verilen salavâtın pratiğe dönük, hayatı şekillendiren bir yönü olduğu da ortaya çıkmaktadır.

İnsanların Allah'ı hatırlamaları nasıl sadece tekbir getirmeye indirgenemezse, O'nun Resûlü'ne salavât getirmeleri de bilinen "salvele" kalıplarına indirgenemez. Allah lâfzını dilden düşürmemek, tekbir getirmek; söz konusu kalıplardan biriyle salavât getirmek elbette önemlidir ve önemsenmelidir. Ancak Allah ve Peygamber sevgisi sadece bu lafızlara indirgenmemelidir. Bir rivayette bir araya geldiklerinde Allah'ı zikretmeyen ve peygamberlerine salavât getirmeyenler kınanmaktadır.³⁸ Burada esasen Allah'ın emirlerine ve peygamberinin ahlâkına aykırı söz ve eylemlerde bulunmanın, zikir ve salavâtlarda adı anılan Allah ve Resûlü'nü rahatsız edeceği ifade edilmektedir. Toplantılara salavât getirerek başlamak elbette güzel ve övülmesi gereken bir davranış ise de asıl salavât, o toplantıların Allah Resûlü'nün tavsiye ettiği ölçülere aykırı olmamasına dikkat etmek, onun koyduğu ölçüleri düşünerek onlara uygun ve olgun davranmaktır. Aynı şekilde, "Yanında ismim anıldığı hâlde bana salavât getirmeyen kimsenin burnu yerde sürtünsün."³⁹ "Bana salavât getirmeyi unutan (terk eden) kişi cennet yolunu kaybeder."⁴⁰ "Cimri, yanında anıldığım hâlde bana salavât getirmeyen kimsedir."⁴¹ şeklinde gelen rivayetlerde yerilen kişilerin de Hz. Peygamber'in ismi anılınca bilinçli bir şekilde salavât getirmeyenler olduğu unutulmamalıdır.

Allah Resûlü, "Evlerinizi kabirlere çevirmeyin. Benim kabrimi de bayram yeri hâline getirmeyin. Bana salavât getirin. Çünkü nerede olursanız olun, salavâtınız bana ulaşır."⁴² hadisinde kabrinin bayramların kutlandığı kalabalık ve şenlikli mekânlara çevrilmemesi için uyarıda bulunmuş, diğer bir hadiste ise kabrinin tapınağa çevrilmemesi için dua buyurmuştur.⁴³ Bunun yerine kendisine salavât getirilmesini isteyen Allah Resûlü elbette sünnetine uyan ve örnek hayat tarzını benimseyerek kendisiyle gönül bağıını koparmayan müminlerden hoşnut olacaktır.

Hızla gelişen ve değişen hayatın akışı içerisinde önemli bir aidiyet işareti olan salât ü selâm, insanın öz benliğine yabancılaşıp kendini kaybetmesine engel olur. Rabbü'l-âlemîn'in ve kutlu Elçi'nin mesajına yönelmesine yardımcı olur. Onun için Hz. Peygamber, "Bana salât getirin, dua etmeye gayret gösterin ve 'Allâhümme salli alâ Muhammed ve alâ âli Muhammed' deyin." buyurmuştur.⁴⁴ Peygamber Efendimiz tıpkı Allah'a hamedip O'nu tesbih edene on misli sevap verileceğini belirttiği gibi⁴⁵ "Bana bir kez salavât getirene Allah on kez salavât getirir (rahmet eyler)." buyurmuştur.⁴⁶

Sonuç olarak salavât, Allah Resûlü'ne karşı görevlerin hatırlanması için bir fırsat olduğu gibi âhirette onun şefaatinin kazanmaya da bir vesiledir. Allah, risâlet görevini en iyi şekilde yerine getirdiği için Resûlü'ne övgü, tazim, lütuf ve ihsanda bulunmak için salât getirir. Melekler ona rahmet dilemek, onun şanını yüceltmek ve Allah'tan ona olan nimetini artırması için niyazda bulunmak üzere salavât getirirler. Müminler ise Son Peygamber'e sevgi ve bağlılıklarını arz etmek, ona saygı ve hürmetlerini ifade etmek ve kendisini model olarak benimsediklerini beyan etmek üzere salavât getirirler:

"es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Resûlallâh,

es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Nebiyyallâh

es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Habîballâh..."

1. BÖLÜM

ALLAH, ÂLEM, İNSAN ve DİN

Kaynak notları

1 T3476 Tirmizî, Deavât, 64.

2 D1481 Ebû Dâvûd, vitr, 23; T3477 Tirmizî, Deavât, 64.

3 N1285 Nesâî, Sehiy, 48.

4 Bakara 2/157; Ahzâb 33/ 43.

5 Tevbe, 9/99.

6 Tevbe, 9/103.

7 Ahzâb, 33/56.

8 RM12 İsfahânî, Müfredât, s. 870-871; LA28/2489 İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, XXVIII, 2489.

9 Tevbe, 9/128.

10 Tevbe, 9/103.

11 Kehf, 18/6.

12 Ahzâb, 33/6.

13 B7081 Buhârî, Fiten, 9.

14 M5955 Müslim, Fedâil, 17; B6483 Buhârî, Rikâk, 26.

15 B1006 Buhârî, İstiskâ, 2; D2606 Ebû Dâvûd, Cihâd, 78.

16 B7510 Buhârî, Tevhîd, 36; M479 Müslim, İmân, 326.

17 B4781 Buhârî, Tefsîr, (Ahzâb) 1.

18 B5990 Buhârî, Edeb, 14; M519 Müslim, İmân, 366.

19 B15 Buhârî, İmân, 8.

20 Ahzâb, 33/21, 45-46.

21 Ahzâb, 33/56.

- 22 M907 Müslim, Salât, 65; B6357 Buhârî, Deavât, 32.
- 23 Bakara, 2/196.
- 24 M908 Müslim, Salât, 66.
- 25 M911 Müslim, Salât, 69.
- 26 M252 Müslim, Îmân, 137.
- 27 M849 Müslim, Salât, 11.
- 28 T314 Tirmizî, Salât, 117; HM26948 İbn Hanbel, VI, 283.
- 29 D1047 Ebû Dâvûd, Salât, 200, 201; İM1085 İbn Mâce, İkâmet, 79.
- 30 MU402 Muvatta', Kasru's- salât, 22.
- 31 BS9426 Beyhakî, es- Sünenü'l-kübrâ, v, 152.
- 32 HM1051 İbn Hanbel, I, 127.
- 33 Av8/354 Azîmâbâdî, Avnü'l-ma'bûd, VIII, 354.
- 34 HM8755 İbn Hanbel, II, 364.
- 35 T484 Tirmizî, vitr, 21.
- 36 T2385 Tirmizî, Zühd, 50; B6168 Buhârî, Edeb, 96.
- 37 M194 Müslim, Îmân, 93.
- 38 T3380 Tirmizî, Deavât, 8.
- 39 T3545 Tirmizî, Deavât, 100.
- 40 İM908 İbn Mâce, İkâmet, 25.
- 41 T3546 Tirmizî, Deavât, 100.
- 42 D2042 Ebû Dâvûd, Menâsik, 96, 97.
- 43 MU419 Muvatta', Kasru's- salât, 24.
- 44 N1293 Nesâî, Sehi, 52.
- 45 T3470 Tirmizî, Deavât, 60.
- 46 M912 Müslim, Salât, 70.